

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
“РОМЕНСЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ”

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

КЗ СОР «Роменське ВПУ»

 Оксана БОЯРКО

«15» квітня 2026 р.

Програма
комплексних вступних випробувань
(форма - співбесіда)
для вступу на навчання
для здобуття освітньо-професійного ступеня
фаховий молодший бакалавр
за спеціальністю D7 «Торгівля»
на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня
кваліфікований робітник

Розглянуто і схвалено
на засіданні приймальної комісії
КЗ СОР «Роменське ВПУ»
Протокол № 5 від «15» 04 2026р

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка	3
2.	Програмні вимоги до рівня підготовки вступників	4
3.	Порядок проведення та критерії оцінювання вступного комплексного кваліфікаційного іспиту	10
4.	Список рекомендованої літератури	13

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з фахових дисциплін для здобуття освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» спеціальності D7

«Торгівля» є нормативним документом ДПТНЗ «Роменське ВПУ», який розроблено викладачами закладу освіти.

Призначення програми - забезпечити проведення усної співбесіди для вступу на навчання для здобуття ступеня фахового молодшого бакалавра на основі отриманого кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» за професією «Продавець продовольчих товарів», кваліфікація: продавець продовольчих товарів четвертого розряду.

Вступне випробування проводиться у формі індивідуальної усної співбесіди з абітурієнтами за білетами, складеними відповідно до програми вступного випробування.

Варіант білету, який отримає абітурієнт, містить два завдання:

- з дисциплін фахового спрямування;
- з питань охорони та безпеки праці.

Завдання охоплюють не менше 75% програм навчальних дисциплін.

Білету розглядаються та схвалюються на засіданні методичної (циклової) комісії.

Завдання вступних випробувань (співбесіди) містять питання з товарознавства продовольчих товарів, організації та технології торговельних процесів, охорони праці.

Метою співбесіди з фахових дисциплін є перевірка рівня підготовки вступників, який має бути достатнім для подальшого навчання за освітньо- професійними програмами зі спеціальності D7 «Торгівля» у відповідності вимог до посад, визначених «Довідником кваліфікаційних характерних професій працівників» і Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», затверджений наказом №327 Держспоживстандарту від 27.07.2010 р.

Завданням співбесіди з фахових дисциплін є:

- оцінка рівня фахової підготовки кваліфікованих робітників;
- виявлення глибини теоретичних знань, практичних умінь і навичок, пов'язаних з вибором майбутньої сфери діяльності та спеціальності.

ПРОГРАМНІ ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

До комплексного вступного випробування для здобуття освітньо- кваліфікаційного рівня «фаховий молодший бакалавр» із спеціальності D7 «Торгівля», галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право »допускаються особи, котрі мають диплом (свідоцтво) кваліфікованого робітника за професією «Продавець продовольчих товарів», кваліфікація: продавець продовольчих товарів 4 розряду.

Перелік та опис фахових компетентностей за професією

Позна-чення	Професійні компетентності	Зміст професійних компетентностей
Модуль ППТ-4.1. Організація торгово-технологічного процесу на підприємствах торгівлі		
ППТ-4.1.1	Приймання товарів на складі	Знати: організацію приймання товарів у магазині за кількістю та якістю; основні елементи процесу приймання товарів в магазині, на складі; порядок документального оформлення результатів приймання у випадках виявлення розбіжностей за кількістю чи якістю; порядок і строки подання повідомлення про виклик представника постачальника; порядок приймання різних груп товарів вітчизняного та імпортного виробництва; дії продавця при виявленні суттєвих порушень під час приймання товарів; інструкцію «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за кількістю»; інструкцію «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю». Уміти: приймати товари за кількістю та якістю в магазині та на складі; перевіряти умови поставки, транспортний засіб, якщо поставка товарів потребує особливих умов перевезення (м'ясо, молоко, морозиво, хлібобулочні вироби та інше), у разі невідповідності умов відмовитись від приймання такого товару; перевіряти правильність оформлення товарних накладних та наявність супровідних документів (сертифікатів, посвідчення якості), у разі виявлення порушень відмовитись від приймання товарів; працювати зі сканером під час приймання; перевіряти якість товарів; оформлювати супровідні документи; ознайомлюватися з асортиментом товарів на складі; приймати товари на складі; повідомляти відповідальну особу про надходження товарів, що не відповідають маркуванню, не мають штрихового коду, посвідчення про якість (сертифікат якості); документально оформлювати і висувати відповідні претензії до виробників

		товарів у зв'язку з виявленням виробничих вад товарів; документально оформлювати результати приймання товарів з використанням різного програмного забезпечення
ППТ-4.1.2	Підготовка товарів до продажу	Знати: правила підготовки товарів до продажу; наявність товарного асортименту; етапи підготовки товарів для всіх відділів; <i>способи пакування товарів;</i> порядок вилучення нестандартних, деформованих, забруднених товарів; правила оформлення і прикріплення ярликів цін до товарів; порядок перевірки відповідності цінників до товару; правила і норми виробничої санітарії та особистої гігієни. Уміти: перевіряти відповідність робочого місця на готовність до продажу та обслуговування; перевіряти наявність повного переліку асортиментного мінімуму; отримувати зі складу, згідно з заявкою, необхідні товари для поповнення товарних запасів; вилучати нестандартні, деформовані, забруднені товари; перевіряти наявність і відповідність цінників та правильність їх оформлення; відбирати застарілі, зіпсовані (брудні, зім'яті) цінники та замінювати їх на нові; своєчасно та оперативно активізувати ціни на товар, оновлювати цінники на акційний товар; тримати робоче місце в належному санітарному стані, своєчасно усувати недоліки; охайно виглядати протягом робочого дня; пакувати товари різними способами; складати і оформлювати подарункові та святкові набори
ППТ-4.1.3	Розміщення та викладка товарів	Знати: принципи організації розміщування товарів у торговельному залі; основні вимоги щодо розміщування товарів різних груп; принципи викладання різних груп товарів; правила викладення товарів при касовій зоні; етапи викладки товарів для всіх відділів; способи декоративної викладки товарів; переваги та недоліки викладання товарів; правила зняття товару, який не підлягає продажу (з простроченими термінами реалізації, з ознаками пошкодження упаковки, з браком, боєм); правила викладення та розміщення різних груп товарів на сучасні види торгово-технологічного та немеханічного обладнання; правила оформлення прилавкових та внутрішньомагазинних вітрин; стандарти мерчандайзингу; планограму торговельного поля. Уміти: контролювати своєчасне поповнення робочого запасу товарів; слідкувати за строками реалізації продуктів, що швидко і надто швидко псуються; викладати товари на сучасні види немеханічного та торгово-технологічного обладнання (холодильні вітрини, регали, морозильні лари, бонети і полиці прилавків) згідно планограми; знімати товар, який не підлягає продажу (з простроченими термінами реалізації, з ознаками пошкодження упаковки, з браком, боєм); вивозити зняті з реалізації неліквідні товари в спеціально відведене місце

		складування, повернення і обміну; перевіряти відповідність цінників до викладених товарів; оформлювати прилавкові та внутрішньомагазинні вітрини і здійснювати контроль за їх станом; оформлювати вітрини відповідно до вимог корпоративних стандартів підприємства; перевіряти дотримання планограми торговельного поля; здійснювати викладку при касовій зоні згідно з планогомрою; забезпечувати найбільш повний огляд товару, викладку всього асортименту; періодично замінювати товаровикладку на вітрині
ППТ-4.1.4	Обслуговування покупців	Знати: Закон України «Про захист прав споживачів»; правила продажу продовольчих товарів; види та методи визначення попиту покупців; порядок та правила надання консультацій на різні групи продовольчих товарів; критерії ефективних продаж; функціональні особливості товару; принципи професійної поведінки на всіх етапах купівлі-продажу; прийоми та правила роботи із запереченнями; правила і порядок обміну або повернення грошей покупцю; методи визначення якості товарів, що пропонуються на повернення; порядок оформлення обміну чи повернення грошей за товар; порядок обміну (повернення) споживачем товару на товар належної якості; перелік дефектів, що дають право на обмін; перелік товарів, що не підлягають обміну (поверненню); переваги одного товару перед іншим; види та порядок оформлення документів на товар, що повертається; форми та методи продажу товарів; процес продажу товарів; елементи процесу продажу товарів і обслуговування покупців; порядок ведення книги відгуків і пропозицій; порядок оформлення замовлень на товар; штрафні санкції у сфері торговельної діяльності і захисту прав споживачів. Уміти: якісно та професійно обслуговувати покупця, дотримуючись стандартів; консультувати покупця про ціну, властивості, смакові якості, вміст шкідливих для здоров'я речовин, кулінарне призначення, харчову цінність окремих видів товарів, називати дату виготовлення, терміни придатності, інформувати про необхідні дії споживача після закінчення цього терміну, найменування та адресу виробника й установи, до яких можна звернутися у разі наявності претензій до якості товару; відпускати товари покупцям різними магазинними методами; пропонувати взаємозамінні і нові товари, а також товари супутнього попиту; вивчати попит покупців; проводити анкетування покупців; робити замовлення товару; здійснювати обмін продовольчих товарів відповідно до Закону «Про захист прав споживачів»; перевіряти якість товарів, визнавати види дефектів; повідомляти адміністрацію про звернення щодо обміну товарів; перевіряти наявність касового чека на товар;

		пропонувати покупцю аналогічні чи взаємозамінні товари для обміну; заповнювати необхідну документацію; проводити процедуру повернення або відшкодування коштів за повернутий товар; допомагати покупцю зробити вибір необхідного товару; швидко орієнтуватися в асортименті і цінах; не відпускати покупця без покупки, ненав'язливо допомагати йому визначитися у виборі; пропонувати товари різної цінової категорії; володіти інформацією щодо проведення актуальних рекламних акцій на даний період часу; працювати з демонстраційним обладнанням та новими зразками товару; виконувати принципи професійної поведінки на всіх етапах продажу; брати участь в акційних формах продажу товарів; проводити підготовку до рекламних або акційних продаж; проводити презентацію товару, відповідати на питання, працювати із запереченнями тощо; підтримувати власний іміджевий вигляд
--	--	---

Модуль ППТ-4.2. Робота на реєстраторах розрахункових операцій

ППТ-4.2.1	Завершення роботи на <i>реєстраторах розрахункових операцій</i>	Знати: основні положення Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»; правила безпеки праці при роботі на РРО; основні положення посадових інструкцій щодо виконання заключних операцій на РРО; правила, порядок та терміни ведення документації на кінець робочого дня (зміни); види та реквізити фіскальних звітів та чеків; порядок роботи з дисконтною картою на знижку, відповідальність за її порушення; порядок виконання заключних операцій на РРО; порядок відрахування необхідної суми при проведенні інкасації на РРО та документально її оформлювати; правила оформлення книги обліку розрахункових операцій (КОРО) та її зміст. Уміти: самостійно здійснювати послідовні дії на початок роботи з РРО, дотримуватися структури роботи протягом дня, безпечних прийомів робіт під час виконання заключних операцій на РРО; звіряти суми, отримані від реалізації товарів, з показниками касових лічильників; правильно відрахувати необхідну суму, отримувати і перевіряти корінець прибуткового ордера при проведенні денної інкасації; виконувати заключні операції на РРО: отримувати звіт операторів, складати покупний опис, здавати підготовлену виручку разом з покупним описом, виконувати операцію «службове виведення грошей», отримувати фіскальний звітний чек з обнулінням оперативної пам'яті; підраховувати гроші і здавати їх у встановленому порядку; оформлювати книгу обліку розрахункових операцій (КОРО)
------------------	--	--

Модуль ППТ-4.3. Інвентаризація товарів

ППТ-	Інвентаризація	Знати: інструкцію проведення інвентаризації товарно-
-------------	----------------	---

4.3.1	товарів	матеріальних цінностей, що перебувають на обліку в магазинах; порядок проведення інвентаризації; інструкцію про проведення міні-ревізій, загальної ревізії; порядок та послідовність підготовки до ревізії; вимоги до складання товарного звіту. Уміти: готувати документи для складання товарних звітів; здійснювати міні-ревізії із зазначенням кількості виявлених товарів та їхньої вартості; підраховувати товар на загальній інвентаризації; оформлювати інвентаризаційний опис; контролювати асортимент та залишки товарів через електронну базу даних
-------	---------	---

Програма вступного випробування з предмета «Охорона праці»

Тема	Зміст
1	2
Правові та організаційні основи охорони праці.	Зміст поняття «охорона праці», соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання предмета «Охорона праці», обсяг, зміст і порядок його вивчення. Додаткові вимоги щодо вивчення предмета при підготовці робітників для виконання робіт з підвищеною небезпекою. Основні законодавчі акти України з охорони праці. Основні нормативно-правові акти з охорони праці. Державний нагляд за охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці Відповідальність за порушення законодавства України про охорону праці Навчання з питань охорони праці, порядок і види інструктажів з охорони праці, форми перевірки знань працівників і посадових осіб. Поняття про виробничий травматизм та профзахворювання Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві і побутові. Безпека праці і здоровий спосіб життя Положення колективного договору щодо охорони праці, його укладання та виконання Соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань Тестування
Основи безпеки праці. Загальні відомості про потенціал небезпек.	Перелік робіт з підвищеною небезпекою, для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з охорони праці. Об'єктивні засоби захисту. Суб'єктивні засоби захисту. Світлова та звукова сигналізація Запобіжні написи, сигнальні фарбування Знаки безпеки їх значення Спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту. Захист від шуму. Захист від пилу. Захист від газу. Захист від вібрації. Захист від несприятливих метеорологічних умов. Мікроклімат виробничих приміщень, Прилади контролю безпечних умов праці на робочому місці План ліквідації аварії її наслідки. Запобігання виникненню аварій техногенного характеру. План евакуації з приміщення на випадок аварії

	Вимоги безпеки до навчальних приміщень. Тестування
Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека виробництва і вибухозахист.	Характерні причини виникнення пожеж. порушення правил використання відкритого вогню і електричної енергії Поняття вогнестійкості. Горіння речовин і способи його припинення. Умови горіння. Спалах, запалення, самозапалення, горіння, тління. Легкозаймисті й горючі рідини. Займисті, важкозаймисті і незаймисті речовини, матеріали та конструкції. Пожежна техніка для захисту об'єктів . пожежні машини, автомобілі та мотопомпи, установки для пожежогасіння, вогнегасники, ручний пожежний інструмент, їх призначення, будова, використання на пожежі.. Тестування
Основи електробезпеки	Електрика промислова, статична, атмосферна Особливості ураження електричним струмом. Вплив електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на ступінь ураження людини електрикою: величина напруги, частота струму, шлях і тривалість дії, фізичний стан людини, вологість повітря. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму. Тестування
Основи гігієни праці та виробничої санітарії.	Поняття про гігієну праці як систему організаційних, гігієнічних та санітарно-технічних заходів. Шкідливі виробничі фактори (шум, вібрація, іонізуючі випромінювання тощо), основні шкідливі речовини, їх вплив на організм людини. Дії вірусів, інфекцій, що передаються через кров, біологічні рідини і спричиняють порушення нормальної життєдіяльності людини, викликають гострі та хронічні захворювання. Щорічні медичні огляди неповнолітніх та осіб до 21 року
Надання першої долікарської допомоги.	Послідовність, принципи й засоби надання першої допомоги. Основні принципи надання першої допомоги Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка її склад, призначення, правила використання Способи реанімації. Штучне дихання Положення потерпілого і дії особи, яка надає допомогу. Непрямий масаж серця. Порядок одночасного виконання масажу серця та штучного дихання. Тестування

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Метою проведення вступного випробування (співбесіди) є оцінювання рівня отриманих знань випускника закладу П(ПТ)О, визначення відповідності навчальних досягнень освітньому стандарту та чинній освітній програмі.

Програма комплексного вступного випробування оприлюднюється на офіційному сайті ДПТНЗ «Роменське ВПУ» (<http://romnyvpu.com.ua>) та на інформаційних стендах приймальної комісії.

Вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому ДПТНЗ «Роменське ВПУ».

На вступне випробування абітурієнт з'являється з паспортом.

Процедура проведення фахової співбесіди

Вступні випробування проводяться у формі індивідуальної усної співбесіди. Співбесіду щодо визначення знань з тих чи інших предметів проводять члени відповідних предметних комісій у кількості двох-трьох осіб, склад яких затверджується наказом директора училища.

Абітурієнт отримує білет, який містить два завдання: з дисциплін фахового спрямування та питань з охорони і безпеки праці. Завдання охоплюють не менше 75% програми навчальних дисциплін.

Вступник готується до співбесіди 30 хвилин. Співбесіда з кожним абітурієнтом триває не більше 15 хвилин. Відповіді вступника фіксуються у протоколі результатів співбесіди.

Під час проведення співбесіди не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами. У разі використання вступником під час співбесіди сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається відповідний акт, та на вимогу члена предметної комісії залишає аудиторію та одержує оцінку «незадовільно».

Критерії оцінювання вступних випробувань абітурієнтів з дисциплін фахового спрямування

За результатами індивідуальної усної співбесіди виставляється інтегральна оцінка за двохсот бальною шкалою.

Оцінка абітурієнта за вступне випробування формується як сума значення оцінок, виставлених з кожного завдання, що включені до співбесіди.

При оцінюванні відповіді вступника враховуються:

- правильність, повнота відповіді;
- ступінь розуміння та усвідомленого відтворення вивченого;
- логічність, зв'язність, мовне оформлення відповіді;
- уміння застосовувати вивчений матеріал до конкретних випадків і здатність самостійно добирати приклади.

Оцінювання підготовленості (оцінювання знань, умінь та навичок)

абітурієнта з завдання відбувається за наступними критеріями:

91-100 балів – всі питання розкриті досить повно і ґрунтовно, відповіді супроводжуються правильними прикладами. Абітурієнт вільно оперує поняттями, вміє аналізувати процеси, з успіхом справляється із завданнями, всі висновки обґрунтовані. Абітурієнт виявляє неординарні творчі здібності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, використовувати знання у нестандартних ситуаціях. На додаткові запитання членів комісії, що мають на меті з'ясувати ступінь розуміння вступником матеріалу, що ним викладається, абітурієнт дає правильні вичерпні відповіді.

81-90 балів – на всі питання абітурієнт дає досить повні, логічні, обґрунтовані відповіді, які будуються на рівні самостійного мислення. Він вільно застосовує програмний матеріал у стандартних ситуаціях. Абітурієнт демонструє тверді знання програмного матеріалу, володіння термінологією, елементами аналізу і систематизації інформації, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Абітурієнт допускає окремі несуттєві помилки у відповідях, які не призводять до викривлення сутності. На додаткові запитання членів комісії, що мають на меті з'ясувати глибину розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, припускається неточностей, які виправляє сам.

71-80 балів – абітурієнт виявляє розуміння основних положень програмного матеріалу, здатний частково узагальнювати та робити висновки, у нього виникають труднощі при аналізі. Абітурієнт дає правильні відповіді, але недостатньо осмислені. Абітурієнт вагається у виконанні практичних завдань, допускає окремі незначні помилки, припускається помилок у судженнях, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком. На додаткові запитання, для виявлення ступеня володіння матеріалом, відповідає лише з деякою допомогою членів комісії.

61-70 балів – абітурієнт розуміє основний програмний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило. Абітурієнт здатний відтворити програмний матеріал, повторити за зразком певну операцію, дію. Відповіді на додаткові запитання членів комісії дає не одразу, а лише після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді є нечіткими.

51-60 балів – відповіді абітурієнта є неповними, не дуже чіткими, фрагментарні, безсистемні, мають багато суттєвих помилок, частково виправляє ці помилки тільки після вказівки члена комісії. Абітурієнт не знає основної частини програмного матеріалу, не може використати теоретичні знання для аналізу. Абітурієнт здатний до елементарного викладу думки, може виконати елементарні завдання. На додаткові запитання членів комісії відповіді дає не одразу, а після тривалої заминки і допомоги членів комісії, при чому відповіді недостатньо зв'язні і послідовні.

Оцінка **«незадовільно»** (*інтегральна оцінка є меншою, ніж 99 балів*) виставляється абітурієнту, якщо його знання виявилися незадовільними. А саме:

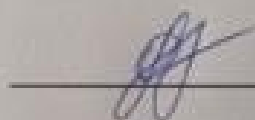
у відповідях повне незнання і нерозуміння програмного матеріалу, абітурієнт не вміє чітко сформулювати свою відповідь, вступник не вміє виконувати практичні завдання, аналізувати конкретні ситуації. Дати відповідь на додаткове запитання члена комісії не може без допомоги третьої особи.

Якщо вступник набрав менше, ніж 100 балів, він не допускається до відбору і автоматично не зараховується на навчання.

У разі незгоди з одержаним результатом співбесіди, абітурієнт має право подати заяву про апеляцію.

Заяву про апеляцію щодо кількості балів, отриманих під час співбесіди абітурієнт може подати особисто не пізніше наступного робочого дня після оголошення результатів вступного випробування. Заява про апеляцію подається відповідальному секретарю Приймальної комісії та візується головою Приймальної комісії.

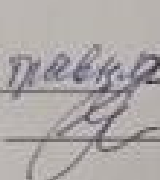
Заступник директора з НМР

Оксана ПОДОЛЯКА

Розглянуто і схвалено
на засіданні циклової комісії
«Торгівля»

Протокол № бавід «10» травня 2025р.

Голова циклової комісії Тамара КОВАЛЕНКО

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

1. Васильчик М.В., Вінокурова Л.І., Тесленко М.Я. «Основи охорони праці». Підручник для учнів професійно-технічних училищ. К.: Іпрес віта, 1997. 198 с.
2. ДСТУ 3993-2000. Товарознавство. Терміни та визначення. - К.: Держстандарт, 2000.
3. Зрезарцев М.І., Зрезарцев В.М., Іларіч В.І. Товарознавство сировини і матеріалів. Іл. посібник. - К.: Існ. гр. учбової літератури, 2008. - 404 с.
4. Оснач О.Ф. Товарознавство: Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2004. - 219 с.
5. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023 - XII
6. Про стандартизацію: Закон України від 17.05.2001 р. № 2408-III.
7. Державні стандарти України. Основні положення.
8. Давидюк І.І. Товарознавство продукції з основами стандартизації: Курс лекцій: У 2-х ч. ПМЦ. 1999.
9. Оснач О.Ф. Товарознавство. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
10. Іономарьов І.Х. Безпека харчових товарів та продовольчої сировини. - К.: Лібра, 1999.
11. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023 - XII